

Wstęp	7
I. Antiochia i Kościół antiocheński – tło historyczne i środowiskowe	35
1. Starożytna Antiochia	35
a) Położenie i założenie miasta	35
b) Opis miasta i przedmieść	37
c) Rozwój miasta w czasach Jana Chryzostoma	39
d) Charakter miasta	42
e) Znaczenie miasta	43
a) Znaczenie administracyjne	43
a1) <i>Comes Orientis</i>	44
a2) <i>Consularis Syriae</i>	45
β) Znaczenie militarne	46
γ) Znaczenie komunikacyjne i gospodarcze	47
δ) Znaczenie kulturowe	49
f) Ludność	50
a) Liczba	50
β) Pochodzenie	52
γ) Język	53
δ) Struktura religijna ludności	54
e) Charakterystyka Antiocheńczyków	55
g) Początki chrześcijaństwa	58
h) Pozycja w Kościele	60
i) Schizma antiocheńska	62
j) „Szkoła” Antiocheńska	67
2. Liturgia jako środowisko nauczania Chryzostoma	69
a) Miejsca głoszenia kazań	70
a) Stary Kościół (Palaia)	70
β) Nowy Kościół (Wielki Kościół, Złoty Kościół)	71
γ) Martyrium św. Babylasa	71
δ) Inne kościoły i martyria	72
b) Problemy związane z udziałem w liturgii	73
a) Frekwencja	73
β) Niegodne przystępowanie do Komunii świętej	77
γ) Wczesniejsze wychodzenie z Mszy św.	78

3. Osobowość i nauczanie Chryzostoma	79
a) Podstawy poglądów Chryzostoma	82
b) Odpowiedzialność kaznodziei	84
c) Cel nauczania	85
d) Metody pedagogiczne	87
e) Pesymizm kaznodziei	94
α) Brak uwagi i skupienia	95
β) Brak gorliwości w wypełnianiu usłyszanego słowa	97
f) Optymizm kaznodziei	99
4. Słuchacze antiocheńskich kazań Chryzostoma	101
a) Bogaci i wykształceni	103
b) „Przeciętni” chrześcijanie (klasa średnia)	105
c) Biedni	107
d) Rzemieślnicy i robotnicy	110
e) Niewolnicy	112
f) Rolnicy	113
g) Kobiety	114
h) Inni słuchacze	118
II. Bogactwo	125
1. Pieniądz i bogactwo w życiu społecznym	125
a) Pieniądze i bogactwo samo w sobie	130
b) Posiadanie bogactwa	133
α) Bogaci – ubodzy	134
β) Bogactwo z niesprawiedliwości	136
γ) Bóg prawdziwym właścicielem dóbr (wspólnota dóbr)	137
δ) Bogactwo prawdziwe	140
c) Zło bogactwa	143
α) Bogactwo niebezpieczeństwem	143
β) Umiłowanie bogactwa zniewoleniem	145
γ) Bogactwo przyczyną cierpienia i trosk	149
δ) Bogactwo wartością przemijającą	150
d) Obraz bogacza	150
α) Bogacz człowiekiem zniewolonym	151
β) Bogacz człowiekiem „biednym”	152
γ) Bogacz człowiekiem „chorym”	154
δ) Bogacz na sądzie	154
e) Używanie bogactwa	156
α) Zbytek i luksus	157
β) Dobre wykorzystanie pieniędzy	172
2. Chciwość	177
a) Krytyka chciwości	180
α) Chciwość przeciwna naturze	180
β) Chciwość zniewoleniem	181
γ) Chciwość chorobą	182
δ) Chciwość opanowała życie społeczne	185
ε) Chciwość a życie religijne	187
b) Obraz chciwca	188
α) Chciwiec uciska ubogiego	194

β) Chciwiec niewdzięcznikiem	197
γ) Chciwiec traci	198
δ) Chciwiec na sędzie	200
3. Nadużycia finansowe	202
a) Lichwa i lichwiarze	202
b) Korupcja i kupowanie urzędów	210
c) Wykroczenia w systemie fiskalnym	212
d) Kradzież i spekulacja	215
III. Ubóstwo	219
1. Istota ubóstwa	220
a) Ubóstwo materialne	220
b) Pochwała ubóstwa	223
c) Człowiek ubogi	225
2. Działalność charytatywna	231
a) Dobroczynność Kościoła	233
b) Dobroczynność prywatna	239
α) Dobre chęci w dobroczynności	242
β) Radość w dawaniu	243
γ) Szczególny czas dobroczynności (niedziela, post, święta)	245
δ) Cel nie uświęca środków	245
c) Uczynki miłosierdzia	248
α) Gościnność	249
β) Testamenty	254
γ) Solidarność z ubogimi i pomoc duchowa	256
d) Propozycja reformy socjalnej	258
3. Jałmużna	261
a) Istota jałmużny	261
α) Jałmużna inwestycja	263
α 1) Jałmużna Bożym zasiewem	263
α 2) Powierzenie majątku Chrystusowi	265
α 3) „Pożyczka” dla Chrystusa	266
α 4) Prawdziwy skarb w niebie	267
β) Jałmużna a praktyki chrześcijańskie	269
b) Obowiązek udzielania jałmużny	272
c) Skapstwo przyczyną opieszałości w udzielaniu jałmużny	276
d) Adresaci pomocy i wielkość darowizny	280
e) Korzyści płynące z dobroczynności	286
IV. Małżeństwo i rodzina	293
1. Wartość małżeństwa	295
a) Świętość i nierozzerwalność	296
b) Cele małżeństwa	297
2. Zawieranie małżeństwa	303
a) Wybór żony	303
b) Obrzęd zaślubin	307
c) Małżeństwo z poganinem	315
d) Powtórne małżeństwo	316
3. Życie rodzinne	318

a) Obowiązki stanu	319
a) Zadania męża	319
β) Zadania żony	323
b) Wychowanie dzieci	327
c) Zagrożenia dla życia rodzinnego	335
a) Pożądliwe patrzenie na kobiety	336
β) Cudzołóstwo	337
γ) Prostytucja	341
δ) Antykoncepcja i aborcja	342
ε) Homoseksualizm	345
4. Wdowieństwo i dziewictwo	350
a) Przeżywanie wdowieństwa	351
b) Wyższość dziewictwa nad małżeństwem	354
V. Praca	361
1. Godność pracy	362
a) Przykład Chrystusa-rzemieślnika i św) Pawła	363
b) Stosunek do pracy i robotników	364
c) Grupy zawodowe	370
a) Rolnicy	370
β) Rzemieślnicy	372
γ) Kupcy	374
2. Kwestia niewolnictwa	376
a) Pojęcie „niewolnik”	379
a) Kontekst społeczny	380
β) Kontekst religijny	381
b) Przyczyny niewolnictwa	383
c) Status niewolników	384
d) Wyzwolenie	386
3. Sytuacja życiowa niewolników	388
a) Niewolnik własnością pana	389
b) Życie niewolników	390
c) Praca niewolników	395
d) Obrona niewolników	398
e) Wskazania dla niewolników	399
f) Wskazania dla panów	403
VI. Rozrywka	411
1. Igrzyska Olimpijskie i teatr	411
a) Igrzyska Olimpijskie	412
b) Teatr	415
a) Obraz teatru	418
β) Krytyka teatru	420
β1) Teatr źródłem zła	420
β2) Negatywny wpływ na życie rodzinne	421
β3) Negatywny wpływ na życie religijne	426
c) Propozycja reformy	428
2. Przyjęcia i ucztę	430
a) Okazje do ucztowania	431

b) Obżarstwo	433
a) Szkodliwość obżarstwa	436
β) Post – „matką zdrowia”	439
c) Pijaństwo	440
a) Skutki pijaństwa	443
β) Obraz pijaka	447
γ) Potrzeba zachowania umiaru	450
3. Muzyka i postawy towarzyszące rozrywce	454
a) Piosenki	455
b) Taniec	458
c) Śmiech i niewłaściwe mowy	460
VII. Obecność innowierców w Antiochii jako problem społeczny	465
1. Żydzi	465
a) Kult żydowski	468
b) Świątynia Jerozolimska i synagoga	472
c) Obraz Żydów	476
a) Nieprawości Żydów	477
β) Bóg odwrócił się od Żydów	480
γ) Epitety Żydów	481
d) Chryzostom antysemitą?	484
2. Judaizanci	487
a) Wpływ judaizmu na chrześcijaństwo	488
b) Skala problemu	494
c) Praktyki judaistyczne	497
a) Przestrzeganie Prawa	497
β) Uczęszczanie do synagogi	500
γ) Świątowanie z Żydami	501
δ) Poszczenie z Żydami	502
ε) Leczenie się u Żydów	507
d) Charakterystyka judaizantów	511
e) „Leczenie” judaizantów	513
a) Krytyka obojętność wobec judaizantów	515
β) Napomnienia judaizantów	524
3. Paganie i praktyki pogańskie wśród chrześcijan	526
a) Wierzenia pogańskie	527
b) Chrześcijanie bałwochwalcami	529
a) Wróżby i magia	530
β) Zabobony	534
γ) Astrologia	539
4. Heretycy	543
a) Gnostycy	544
a) Doketyzm i subordynacjonizm	544
β) Marcjonici	546
γ) Manichejczycy	547
b) Arianie	549
a) Anomejczycy	549
β) Pneumatomachowie	550

Zakończenie	553
Bibliografia	563
Wykaz skrótów	599
Indeks dzieł autorów starożytnych	603
Zusammenfassung	615
Inhaltsverzeichnis	623